

ЗВІТ

за результатами моніторингу виконання закладами вищої освіти рекомендацій щодо застосування інструментів та механізмів для трансформації різних сфер функціонування на засадах прозорості та доброчесності

I. Загальні положення

Мета моніторингу: Оцінка рівня впровадження закладами вищої освіти (ЗВО) інструментів та механізмів, спрямованих на підвищення прозорості та забезпечення академічної доброчесності. Результати моніторингу є важливим індикатором інституційної стійкості та демонструють здатність системи вищої освіти до саморегуляції та адаптації відповідно до найкращих міжнародних практик.

Період проведення: 3 08 жовтня 2025 року по 08 листопада 2025 року.

Методологія: Опитування ЗВО шляхом заповнення стандартизованої Google-форми. Використання електронного опитування забезпечило оперативність збору даних та високий рівень залученості закладів.

Кількість учасників: 131 заклад вищої освіти.

II. Аналіз нормативно-правового забезпечення прозорості та доброчесності

1. Наявність профільних нормативних документів (крім Статутів): Моніторинг виявив високу ініціативність ЗВО у розробці внутрішньої нормативної бази, спрямованої на забезпечення доброчесності. Ці документи створюють внутрішнє регулятивне поле для профілактики та реагування на порушення. Найбільш поширеними документами, що доповнюють Статути ЗВО, є:

Документ	Кількість ЗВО (з 131)	Відсоток ЗВО
Антикорупційна програма	62	47.3%
Положення про порядок врегулювання конфлікту інтересів	36	27.5%
Кодекс академічної доброчесності	30	22.9%
Положення про академічну доброчесність	26	19.8%
Положення про уповноважену особу з питань запобігання та виявлення корупції	20	15.3%
Стратегія розвитку ЗВО	12	9.2%
Кодекс або положення з етики	10	7.6%

Наявність цих документів свідчить про системний підхід до побудови доброчесного середовища. Наприклад, **Антикорупційна програма** визначає загальну архітектуру превентивних заходів, тоді як **Положення про врегулювання конфлікту інтересів** є прямим інструментом захисту від ухвалення суб'єктивних рішень, які можуть зашкодити інтересам закладу. **Кодекс академічної доброчесності** та відповідні положення формують етичну основу освітнього процесу, забезпечуючи якість освіти та довіру до виданих дипломів. Чим ширший спектр внутрішніх нормативних актів, тим більш детально регулюються потенційно вразливі зони функціонування ЗВО.

2. Виконання вимог Закону України «Про запобігання корупції»:

- **обов'язок затвердження Антикорупційної програми (ст. 62):** 83 ЗВО (63.4%) підпадають під дію статті 62 Закону, тобто зобов'язані мати затверджену Антикорупційну програму. Це означає, що понад дві третини опитаних ЗВО мають пряме законодавче зобов'язання щодо розробки превентивних антикорупційних механізмів.
- **фактичне затвердження Антикорупційної програми:** 117 ЗВО (89.3%) повідомили про затвердження такої програми. Цей показник значно перевищує кількість ЗВО, для яких програма є обов'язковою (117 проти 83), що свідчить про **ініціативний підхід та високу інституційну зрілість** більшості закладів. Добровільне прийняття Антикорупційних програм демонструє саморегуляцію і відданість етичним стандартам, які виходять за межі мінімальних законодавчих вимог. Це є позитивним сигналом про те, що антикорупційний комплаєнс сприймається не лише як вимога, а як стратегічна потреба.

III. Стан впровадження антикорупційних та добросесних механізмів

Аналіз відповідей на ключові питання моніторингу демонструє високий рівень формальної готовності ЗВО до функціонування на засадах добросесності. Нижченаведені дані ілюструють, наскільки інструменти прозорості інтегровані в операційні процеси ЗВО:

Питання	Так (кількість)	Так (відсоток)
Чи затверджено посадові інструкції антикорупційного уповноваженого?	125	95.4%
Чи затверджено політики щодо порядку розгляду повідомлень про корупцію?	122	93.1%
Чи затверджено Антикорупційну програму ЗВО?	117	89.3%
Чи забезпечено прозорість матеріального заохочення (через внутрішнє рейтингування)?	115	87.8%
Чи затверджено створення Робочої групи з оцінки корупційних ризиків?	102	77.9%
Чи затверджено наказ про оцінку корупційних ризиків?	96	73.3%
Чи затверджено реєстр корупційних ризиків ЗВО?	88	67.2%
Чи затверджено порядок забезпечення перевірки контрагентів та моніторингу публічних закупівель?	79	60.3%
Чи розроблено та затверджено положення про отримання і використання благодійної допомоги?	64	48.9%

Ключові висновки щодо впровадження:

1. **Кадрова та інформаційна готовність (показники > 93%):** надзвичайно високий показник (95.4%) затвердження інструкцій для уповноваженого підтверджує, що ЗВО належним чином забезпечені кадрами та визначили їхній функціонал для управління антикорупційними зусиллями. Це критично важливо, оскільки саме уповноважена особа є рушійною силою у сфері комплаєнсу, відповідаючи за виконання Антикорупційної програми та роботу з викривачами. Водночас, затвердження політик щодо розгляду повідомлень про корупцію (93.1%) є необхідною умовою для створення безпечного та заохочувального середовища для викривачів. Сюди має входити чітке визначення каналів повідомлення (наприклад, гаряча лінія, захищена електронна пошта), гарантії захисту від переслідувань та прозорий механізм перевірки інформації. Висока формальна готовність у цій сфері є потужним превентивним сигналом.
2. **Управління ризиками (показники 67% – 77%):** Процес оцінки та управління корупційними ризиками має високу підтримку, але виявляє прогалини на фінальних

етапах. Існує помітний розрив між затвердженням Наказу про оцінку ризиків та створення Робочої групи (понад 73%) і фактичним затвердженням Реєстру корупційних ризиків (67.2%). Такий розрив (понад 6% ЗВО) означає, що, незважаючи на організаційні рішення, робота з ідентифікації та систематизації конкретних ризиків застрягла. Відсутність затвердженого реєстру унеможливорює ефективний моніторинг та виділення ресурсів на мінімізацію конкретних загроз, залишаючи ЗВО вразливими до неврахованих корупційних факторів у ключових процесах, як-от зарахування, атестація чи розподіл ресурсів. Реєстр ризиків повинен містити не лише опис ризику, але й відповідальну особу, заходи контролю та строки їх виконання.

3. **Прозорість внутрішніх процесів (показник 87.8%):** високий показник (87.8%) впровадження системи внутрішнього рейтингування засвідчує успішну інституціоналізацію об'єктивних критеріїв для матеріального заохочення науково-педагогічних працівників. Цей механізм є важливим елементом запобігання корупції, оскільки мінімізує суб'єктивні та дискреційні рішення щодо преміювання та розподілу навантаження. Прозорість досягається шляхом публікації критеріїв оцінки (наукові публікації, участь у проєктах, методична робота) та, у багатьох випадках, оприлюдненням самих рейтингів. Це підвищує мотивацію, стимулює здорову конкуренцію та забезпечує справедливість у кадровій політиці.
4. **Сфери з низьким рівнем впровадження (фінансова прозорість < 61%):** найбільш помітні зони ризику зосереджені у сферах, пов'язаних із фінансовими потоками та матеріальними цінностями:
 - **публічні закупівлі та контрагенти:** Порядок контролю затверджено лише у 79 ЗВО (60.3%). Враховуючи, що публічні закупівлі є однією з найбільш високоризикових сфер, що оперує значними бюджетними коштами, такий рівень забезпечення є недостатнім. Це створює певний простір для зловживань, нецільового використання коштів, завищення цін та можливої змови з недобросовісними контрагентами. Недосконалість процедур контролю закупівель може виражатися у внесенні штучних дискримінаційних вимог до тендерної документації або прийнятті товарів нижчої якості.
 - **благодійна допомога:** Положення про отримання та використання благодійної допомоги затверджено менш ніж у половині ЗВО (64 заклади, або 48.9%). Цей показник є найнижчим і вказує на певну прогалину у фінансовій прозорості. Нерегульовані благодійні внески, особливо від батьків або студентів, можуть стати джерелом неконтрольованого обігу готівки, нецільового використання коштів, або важелем для неправомірного впливу донорів на адміністративні чи освітні рішення. Для забезпечення доброчесності у цій сфері критично необхідне Положення, що чітко регламентує: публічне звітування про надходження та використання коштів (щомісячно або щоквартально), заборону примусового збору коштів (так званих "добровільних" внесків), та використання виключно безготівкових переказів на спеціальний рахунок. Повна відсутність прозорості у цій сфері може знижувати довіру як серед громадськості, так і серед благодійників.